

1-meting Toerisme in de Hanzesteden

MarketingOost
Maart 2024

www.ioresearch.nl

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2024/053

Datum

maart 2024

Opdrachtgever

MarketingOost
Hanzesteden Marketing

Auteurs

Carmen de Krosse
Daphne Martens

Copyright

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Management samenvatting	4
1 Inleiding	8
1.1 Aanleiding	8
1.2 Doel van het onderzoek	8
1.3 Onderzoeksverantwoording	9
1.4 Leeswijzer	11
2 Hoe staan inwoners tegenover toerisme?	12
2.1 Psychological empowerment (trots zijn)	13
2.2 Persoonlijk economisch voordeel	14
2.3 Social empowerment (sociale verbondenheid)	15
2.4 Political empowerment (betrokkenheid hebben)	17
2.5 Ervaren positieve impact van toerisme	19
2.6 Ervaren negatieve impact van toerisme	20
2.7 Toekomstbeeld	21
2.8 Steun voor toerisme	22
2.9 Conclusie	23
3 Gemeentelijk beleid	25
3.1 Gewenste acties	26
3.2 Invulling aan acties	27
3.3 Conclusie	28
4 Hanzejaar	29
4.1 Beoordeling	30
4.2 Communicatie	32
4.3 Bekendheid en bezoek Hanzejaar	33
4.4 Conclusie	34
A Bijlage	35
A.1 Vergelijking met 2019 voor het perspectief op gemeentelijk beleid	35

Management samenvatting

Achtergrond

De Hanzesteden streven naar profijt van toerisme voor inwoners. In december 2019 voerde I&O Research namens Hanzesteden Marketing een bewonersonderzoek uit om de leefbaarheid in de Hanzesteden in kaart te brengen. Dit wordt beschouwd als een nulmeting. Bijna vier jaar later is er opnieuw behoefte aan inzichten op het gebied van toeristische druk in de Hanzesteden. Deze rapportage beschrijft de resultaten van de herhaalmeting. Het doel van het bewonersonderzoek is inzicht te krijgen in de houding van de inwoners ten opzichte van het toerisme in de steden en hiermee indirect inzicht te krijgen in de leefbaarheid van de Hanzesteden voor hun inwoners.

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van het internationaal gevalideerde *Resident Empowerment through Tourism SCALE (RETS)* model van Boley et al. (2014)¹. Dit model behandelt de ervaringen van inwoners met toerisme aan de hand van verschillende thema's en is ook in 2019 en in andere toeristische regio's gebruikt. De scores worden uitgedrukt op een schaal van 1,0 tot 5,0. Een 5,0 betekent dat inwoners sterk de effecten merken van de aspecten die de score voor het thema bepalen. Een 1,0 betekent dat men vrijwel geen effect merkt.

In januari 2024 hebben 33.811 inwoners van de negen Hanzesteden een schriftelijke uitnodiging gekregen om mee te doen aan het onderzoek. Hieraan hebben 5.481 inwoners gehoor gegeven, dit is een respons van 16 procent.

Houding van inwoners ten opzichte van toerisme

De inwoners van de Hanzesteden staan overwegend positief tegenover toerisme. De steun voor toerisme scoort een 3,8 op een schaal tot 5,0, dit is gelijk aan de score in 2019. Elburg, Zutphen en Zwolle scoren iets lager, Hasselt scoort hoger. In Zutphen is vergeleken met 2019 een verschil te zien, de score voor het steunen van toerisme was daar in 2019 een 3,9 en in 2023 een 3,7.

Tabel 0.1 Score steun voor toerisme

	Score steunen toerisme 2024	Score steunen toerisme 2019
Deventer	3,8	3,8
Doesburg	3,8	3,8
Elburg	3,7	-
Harderwijk	3,8	3,8
Hasselt*	4,0	4,1
Hattem	3,8	3,8
Kampen	3,8	3,9
Zutphen	3,7	3,9
Zwolle	3,7	3,8
Totaal	3,8	3,8

*indicatieve uitkomsten door lagere respons.

¹ Boley, B., McGehee, N., Perdue, R., and Long, P. (2014). *Empowerment's and resident attitudes toward tourism: Strengthening the theoretical foundation through a Weberian lens. Annals of Tourism Research. 49, 33-50.*

Score verschillende toeristische thema's

Inwoners van de Hanzesteden herkennen zich het meest in de stellingen met betrekking tot trots zijn, ervaren positieve impact en sociale verbondenheid. Zij merken dus relatief sterk de effecten van aspecten rondom het trots zijn op hun stad, de positieve impact van toerisme en sociale verbondenheid door toerisme. De gemiddelde score voor deze drie thema's is een 3,8. Ook de ervaren negatieve impact (3,2) scoort boven de 3, wat betekent dat deze effecten rondom negatieve impact ook vaak ervaren worden. Men ervaart in mindere mate betrokkenheid bij toerisme (2,8) en persoonlijk economisch voordeel (1,7). Dit zijn de toeristische thema's uit het model van Boley et al. waar de inwoners van de Hanzesteden relatief minder van merken dan van de andere thema's. Ten opzichte van 2019 scoren de ervaren positieve impact en de ervaren negatieve impact hoger. De overige thema's scoren vergelijkbaar.

Tabel 0.2 Score thema's model van Boley et al. (2014)

Thema	Totaal Hanzesteden	Benchmarkregio 1	Benchmarkregio 2
Psychological empowerment (trots zijn)	3,8	3,7	2,9
Ervaren positieve impact	3,8	3,1	2,3
Social empowerment (sociale verbondenheid)	3,4	-	-
Ervaren negatieve impact	3,2	2,9	2,6
Political empowerment (betrokkenheid hebben)	2,8	-	-
Persoonlijk economisch voordeel	1,7	-	-

In Tabel 0.2 zijn twee benchmarkregio's opgenomen. Het gaat hierbij om vergelijkbare onderzoeken naar toeristische druk. Echter kan de exacte vraagstelling in de onderzoeken wel afwijken.

Aanbevelingen

Op dit moment is er steun voor toerisme bij de meerderheid van de bevolking: gemiddeld vindt 73 procent dat hun stad een toeristische bestemming moet blijven. Dit is minder dan in 2019 (84%). Als de Hanzesteden (nog) meer draagvlak voor toerisme willen creëren, kan dit het beste door in te zetten op het verminderen van de negatieve impact en versterken van de positieve ervaren impact en sociale verbondenheid. Dit zijn thema's die een relatieve grote invloed hebben op steun voor toerisme en met name bij de ervaren negatieve impact is nog ruimte voor verbetering.

Voorafval is, net als in 2019, een verbeterpunt waaraan gewerkt kan worden om de negatieve ervaren impact te verminderen, al is de ervaring hiermee wisselend per Hanzestad. Verder zijn de stijgende prijzen in de stad en drukte de belangrijke punten waaraan aandacht moet worden geschonken. Voor een meer positieve ervaren impact bieden met name de stimulering en bescherming en behoud van groen door toerisme kansen. Dit wordt door inwoners van alle Hanzesteden als zeer belangrijk beschouwd.

Vergeleken met 2019 wordt dit al iets beter tot uitvoering gebracht. (Geen) oververhitting op de woningmarkt (in het algemeen en in relatie tot toerisme) is ook voor veel inwoners belangrijk (belangrijker dan in 2019), maar de uitvoering van acties om dit aan te pakken vraagt om verbetering. Wanneer de mogelijkheden om de gemeenschap te betrekken bij toerisme groter worden, zorgt dit voor meer sociale verbondenheid en indirect ook voor meer steun voor toerisme. Dit is een belangrijk aandachtspunt voor de gemeenten omdat de sociale verbondenheid en steun voor toerisme sinds 2019 licht zijn afgenomen.

Hanzejaar

In 2023 vierden negen Hanzesteden in Oost-Nederland het Hanzejaar. Aanvullend op de inzichten naar de steun voor toerisme is aan inwoners gevraagd hoe zij het Hanzejaar beoordelen. Gemiddeld beoordelen inwoners van de Hanzesteden het Hanzejaar met een 6,8. Inwoners kenden het Hanzejaar vooral via uitingen in kranten en magazines, maar ook via beelden en banieren in de stad en in mindere mate via sociale media. Wel zijn inwoners verdeeld over of er voldoende bekendheid was van de activiteiten, waarbij vooral inwoners tussen de 18 en 39 jaar regelmatig nog nooit van de activiteiten gehoord hadden. Inwoners zijn met name van mening dat het Hanzejaar passend is bij hun stad. Daarnaast geeft ongeveer de helft aan dat er tijdens het Hanzejaar altijd en voor iedereen wat te doen was.

1 Inleiding

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Hanzesteden streven naar profijt van toerisme voor inwoners. In december 2019 voerde I&O Research namens Hanzesteden Marketing een bewonersonderzoek uit om de leefbaarheid in de Hanzesteden in kaart te brengen. Dit wordt beschouwd als een nulmeting. Bijna vier jaar later is er opnieuw behoefte aan inzichten op het gebied van toeristische druk in de Hanzesteden. Voor de negen Hanzesteden is een eigen rapport opgesteld met de resultaten van de herhaalmeting. Daarnaast is er een hoofd rapportage met het totaalbeeld voor de Hanzesteden.

Figuur 1.1 Samenwerkingsverband Hanzesteden

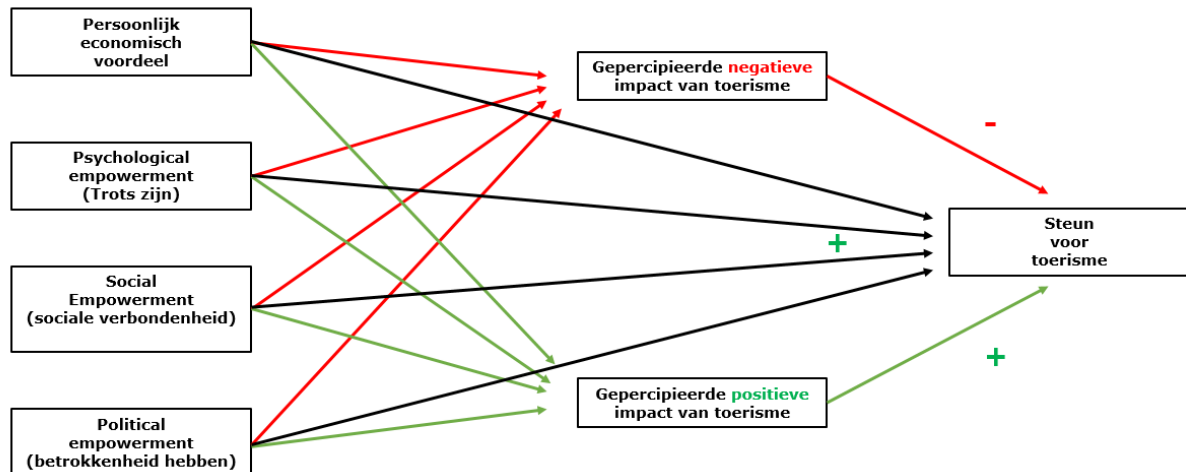
1.2 Doel van het onderzoek

Het doel van het bewonersonderzoek is inzicht te krijgen in de houding van de inwoners ten opzichte van het toerisme in de steden en hiermee indirect inzicht te krijgen in de leefbaarheid van de Hanzesteden voor hun inwoners. Door een herhaalmeting met een vergelijkbare aanpak kunnen trends zichtbaar worden. Daarnaast kan de door inwoners ervaren (gepercipieerde) impact vergeleken worden met andere toeristische regio's waar een onderzoek volgens dezelfde methode is uitgevoerd. De resultaten bieden ondersteuning bij het maken en bijsturen van toeristisch beleid. Deze meting bevat daarnaast aanvullende vragen over het Hanzejaar.

1.3 Onderzoeksverantwoording

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van het internationaal gevalideerde *Resident Empowerment through Tourism SCALE (RETS)* model van Boley et al. (2014)². De gebruikte vragenlijst sluit hierbij aan en is ook gebruikt in 2019 en in andere toeristische regio's.

Figuur 1.2 Resident Empowerment through Tourism SCALE (RETS) model van Boley et al. (2014)

Er zijn zes thema's in het model. In het rapport worden de Nederlandse benamingen voor de thema's gebruikt:

- persoonlijk economisch voordeel;
- psychological empowerment (trots zijn);
- social empowerment (sociale verbondenheid);
- political empowerment (betrokkenheid hebben);
- gepercipieerde (ervaren) negatieve impact van toerisme;
- gepercipieerde (ervaren) positieve impact van toerisme.

Het model gaat uit van 14 verbanden. Allereerst hebben de ervaren negatieve effecten een negatieve invloed op de steun voor toerisme en de ervaren positieve effecten een positief effect op de steun voor toerisme. Daarnaast hebben persoonlijk economisch voordeel, trots zijn, sociale verbondenheid en betrokkenheid alle vier invloed op de ervaren positieve en negatieve impact en daarnaast direct op de steun voor toerisme. Deze correlaties hebben we in het voorgaande onderzoek naar toerisme in de Hanzesteden kunnen bevestigen. De scores voor de zes thema's worden aan de hand van thema's in een vragenlijst geconstrueerd. De thema's worden verder uitgelegd in de bijbehorende hoofdstukken in dit rapport.

² Boley, B., McGehee, N., Perdue, R., and Long, P. (2014). Empowerment's and resident attitudes toward tourism: Strengthening the theoretical foundation through a Weberian lens. *Annals of Tourism Research*. 49, 33-50.

Aanpak

Om uitspraken te kunnen doen over de Hanzesteden afzonderlijk en als geheel zijn er 385 deelnemers per Hanzestad nodig. Hiervoor hebben de gemeenten een steekproef van 4.000 inwoners van 18 tot en met 85 jaar getrokken uit de Basisregistratie Personen (BRP) (Doesburg trok een steekproef uit de Basisregistratie Adressen en Gebouwen). Deze inwoners ontvingen een schriftelijke uitnodiging van de gemeente om online deel te nemen aan het onderzoek. De vragenlijst kon ingevuld worden tussen 15 januari en 11 februari 2024.

Voor het onderzoek in Hasselt zijn alleen inwoners van de kern van Hasselt uitgenodigd. Hier wonen minder mensen dan in andere Hanzesteden, daarom zijn hier 1.311 inwoners aangeschreven in plaats van 4.000. De gemeente Deventer heeft naast de 4.000 inwoners in de kern nog 500 inwoners uitgenodigd in de dorpen/het buitengebied. Dit is opgenomen in het responsoverzicht. Verdere resultaten van Deventer verwijzen naar de kern Deventer.

Populatie en respons

Voor iedere gemeente is de beoogde respons van 385 deelnemers ruimschoots behaald, behalve voor Hasselt. In Hasselt vulden 200 inwoners de vragenlijst in. De foutmarges zijn hierdoor hoger, we beschouwen de uitkomsten voor Hasselt daarom als indicatief. In totaal hebben de 33.811 brieven een respons van 5.481 opgeleverd (16%).

Tabel 1.1 Verstuurde brieven en respons per Hanzestad

	Verstuurde brieven	Respons 2024 (aantal)	Respons 2024 (percentage)	Respons 2019 (aantal)
Deventer	4.500	639	14%	617
Doesburg	4.000	646	16%	813
Elburg	4.000	529	13%	-
Harderwijk	4.000	718	18%	595
Hasselt	1.311	200	15%	152
Hatterum	4.000	842	21%	73
Kampen	4.000	721	18%	545
Zutphen	4.000	754	19%	666
Zwolle	4.000	432	11%	500
Totaal	33.811	5.481	16%	3.961

In de respons hebben inwoners van de Hanzesteden van onder de 40 jaar een kleiner aandeel dan in de totale bevolking van de Hanzesteden (tabel 1.2). Inwoners van 40 jaar en ouder zijn oververtegenwoordigd. Er hebben iets meer mannen en minder vrouwen aan het onderzoek meegedaan dan op basis van de populatiesamenstelling verwacht zou worden.

Tabel 1.2 Verdeling populatie en respons naar leeftijd en geslacht

Totaal Hanzesteden		
	Populatie	Respons
Leeftijd		
18 t/m 39	35%	18%
40 t/m 64	41%	44%
65+	24%	34%
Onbekend	-	3%
Geslacht		
Man	49%	51%
Vrouw	51%	49%
Onbekend	-	0,4%

Weging

De resultaten zijn per Hanzestad gewogen op leeftijd en geslacht. Dit zorgt voor representatieve uitkomsten voor leeftijd en geslacht op het niveau van de Hanzestad. Daarnaast is er op het niveau van de Hanzesteden als geheel gewogen op de bevolkingsgrootte van elke Hanzestad om uitspraken te kunnen doen over de Hanzesteden gezamenlijk. Dit rapport beschrijft de resultaten voor de Hanzesteden als geheel en vergelijkt deze met 2019. Significante verschillen worden (indien aanwezig) beschreven in de tekst.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de resultaten aan de hand van de verschillende thema's beschreven. Het hoofdstuk sluit af met twee samenvattende en concluderende paragrafen waarin gekeken wordt in hoeverre er steun is voor toerisme en in hoeverre de verschillende thema's hier invloed op hebben. Hoofdstuk 3 gaat in op wat inwoners belangrijk vinden in toeristisch beleid van de gemeente en in welke mate de gemeente hier invulling aan geeft. Hoofdstuk 4 geeft inzicht in de beoordeling van het Hanzejaar. Het rapport is gestart met een managementsamenvatting.

2 Hoe staan inwoners tegenover toerisme?

2 Hoe staan inwoners tegenover toerisme?

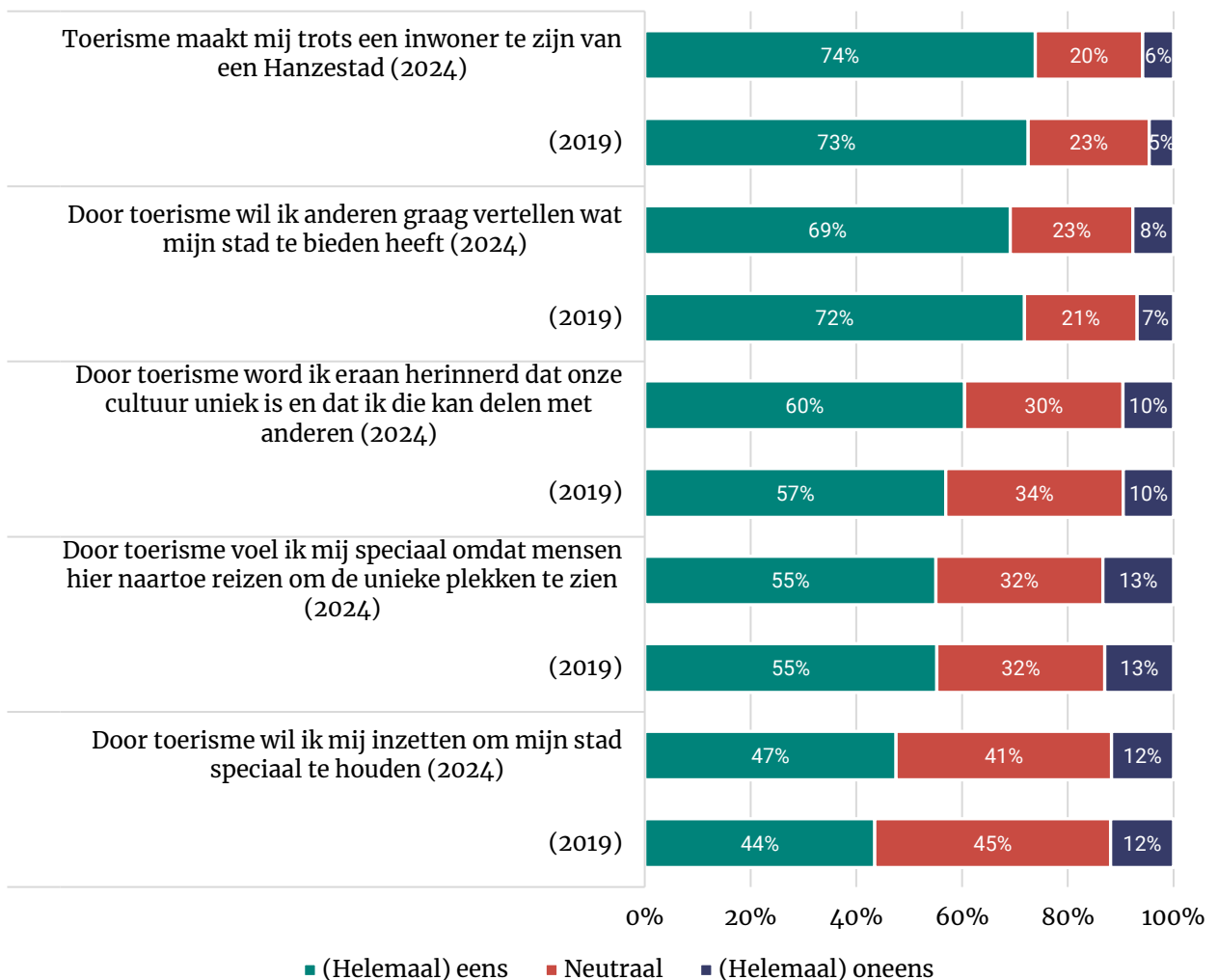
2.1 Psychological empowerment (trots zijn)

Een van de thema's van het model van Boley et al. (2014) is *psychological empowerment* of trots zijn. Hier is sprake van wanneer de trots en eigenwaarde van inwoners versterkt wordt door hoe buitenstaanders reageren op het unieke karakter en de waarde van de plaats.

Driekwart trots om inwoner van Hanzestad te zijn

Voor driekwart van de inwoners van de Hanzesteden geldt dat toerisme hen trots maakt een inwoner te zijn van een Hanzestad. Zeven op de tien willen door toerisme anderen graag vertellen wat hun Hanzestad te bieden heeft. Zes op de tien worden door toerisme eraan herinnerd dat de cultuur van hun Hanzestad uniek is en dat hij of zij dat kan delen met anderen en ruim de helft (55%) voelt zich speciaal omdat mensen naar hun stad reizen om de unieke plekken te zien. Bijna de helft (47%) geeft aan zich door toerisme in te willen zetten om hun Hanzestad speciaal te houden. Vergeleken met 2019 zijn er enkele kleine verschillen waar te nemen.

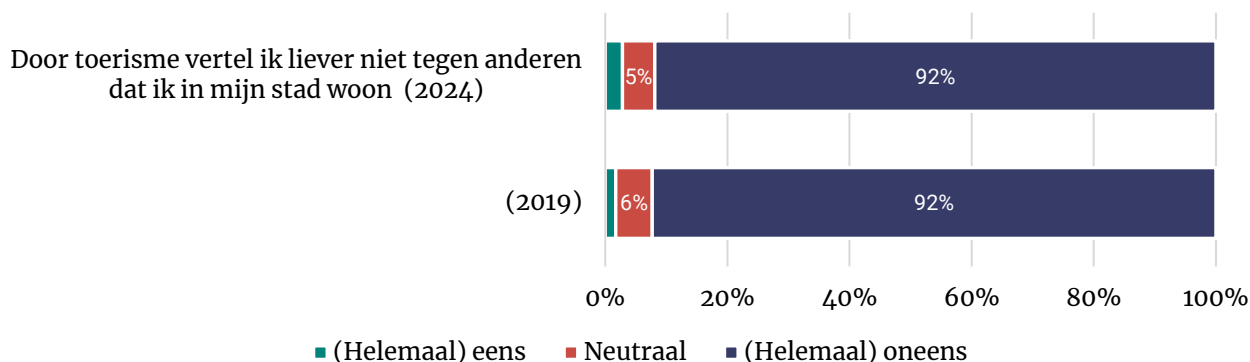
Figuur 2.1 In welke mate bent u het eens/oneens met de volgende stellingen? (n=5.394)

Klein deel vertelt liever niet tegen anderen in een Hanzestad te wonen

Het toerisme kan ook een tegengesteld effect van trots veroorzaken. Men deelt dan liever niet dat men uit een bepaalde plek komt. Hier is in de Hanzesteden nauwelijks sprake van. Drie procent van de inwoners vertelt liever niet tegen anderen dat ze in de Hanzestad wonen. De grote meerderheid (92%) is het – net als in 2019 – oneens met deze stelling.

Figuur 2.2 In welke mate bent u het eens/oneens met de volgende stelling? (n=5.394)

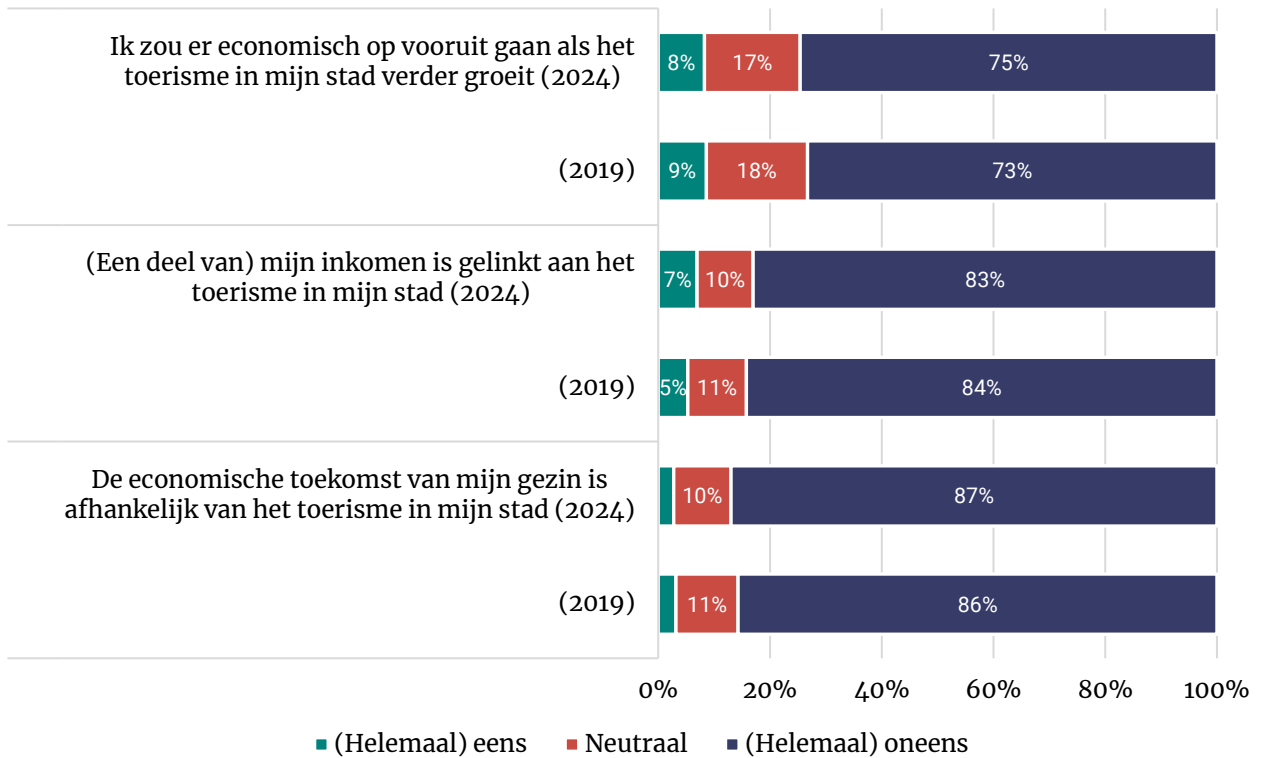
De gemiddelde score voor het thema trots zijn is een 3,8. Deze score is het hoogst voor Hasselt (4,0) en het laagst voor Zwolle en Elburg (beide 3,7). Inwoners van de Hanzesteden die werkzaam zijn in het toerisme en/of hier veel kennis van hebben zijn vaker trots op het toerisme in hun stad dan andere inwoners. Inwoners tussen de 18 en 65 jaar zijn minder trots op het toerisme vergeleken met 65-plussers. In 2019 was de gemiddelde score voor het thema trots zijn een 3,9.

2.2 Persoonlijk economisch voordeel

Meeste inwoners merken financieel weinig van toerisme

Uit eerdere studies is gebleken dat als de lokale bevolking economisch profijt heeft van het toerisme, de steun voor het toerisme groter is (Boley et al., 2014). Van alle inwoners van de Hanzesteden merkt een klein deel dat het toerisme financieel voordeel oplevert. Acht procent geeft aan dat zij er bij groei van het toerisme op vooruitgaan (Figuur 2.3). Voor een vergelijkbaar deel van de inwoners (7%) is hun inkomen gelinkt aan toerisme. Voor 3 procent is toerisme van grote invloed op hun economische toekomst. Ruim driekwart van alle inwoners merkt financieel weinig van het toerisme. De uitkomsten zijn vergelijkbaar met 2019.

Figuur 2.3 In welke mate bent u het eens/oneens met de volgende stellingen? (n=5.394)

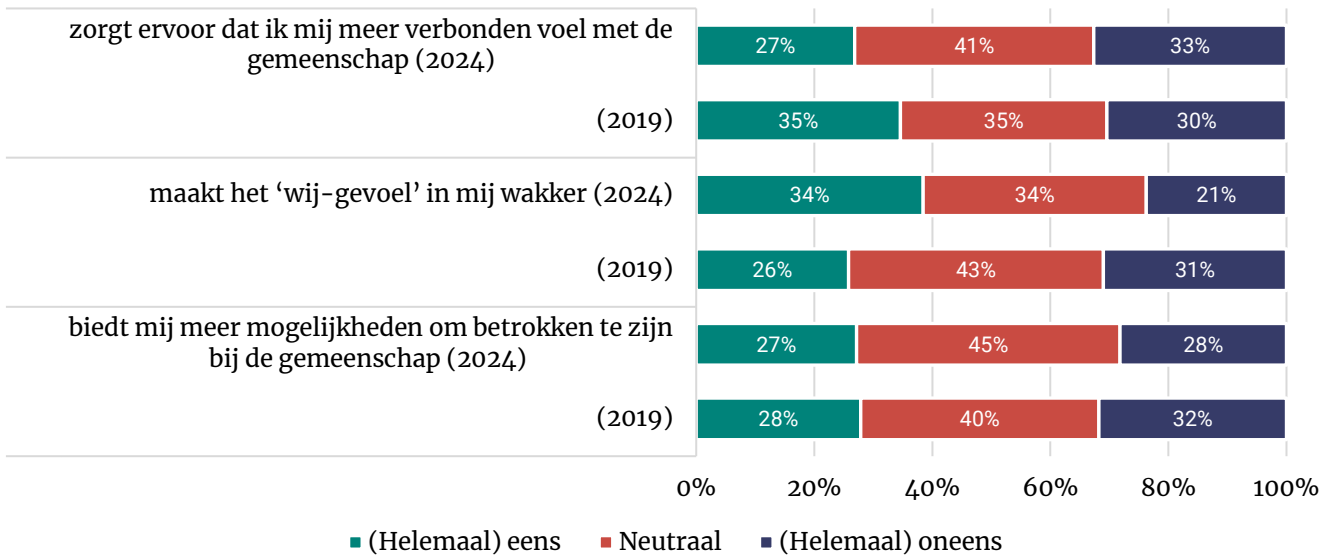
Gemiddeld scoort het aspect persoonlijk financieel voordeel een 1,7 onder inwoners van de Hanzesteden, in Hasselt iets hoger (1,8). Dit is mogelijk te verklaren doordat alleen inwoners uit de kern van Hasselt zijn meegenomen in het onderzoek. Onder inwoners van Hanzesteden die werkzaam zijn in de toeristische sector is de score logischerwijs hoger. Ook is dit hoger voor inwoners tot 65 jaar vergeleken met 65-plussers, wat gerelateerd zal zijn aan de pensioenleeftijd. In 2019 was de gemiddelde score een 1,8.

2.3 Social empowerment (sociale verbondenheid)

Inwoners verdeeld over sociale verbondenheid door toerisme

Social empowerment gaat over de sociale verbondenheid binnen een groep. Dit kan een belangrijke rol spelen in het nader tot elkaar brengen van mensen en verkleint de kans op conflicten. In Figuur 2.4 is te zien dat inwoners van de Hanzesteden verdeeld zijn over de mate waarin toerisme bijdraagt aan de sociale verbondenheid. Een derde merkt dat toerisme bij hen zorgt voor een ‘wij-gevoel’. Een vijfde is het hier niet mee eens. Ook ruim een kwart (27%) vindt dat zij door toerisme meer mogelijkheden hebben om betrokken te zijn bij de gemeenschap. Een vergelijkbaar deel (28%) ziet deze mogelijkheden door toerisme niet. Daarnaast voelt ook ruim een kwart (27%) zich door het toerisme meer verbonden met de gemeenschap, een derde ervaart dit niet. Over elk van de stellingen is meer dan een derde (34 tot 45%) neutraal. Vergeleken met 2019 geven meer inwoners aan dat toerisme het ‘wij-gevoel’ in hen wakker maakt en minder inwoners geven aan zich verbonden te voelen met de gemeenschap door toerisme.

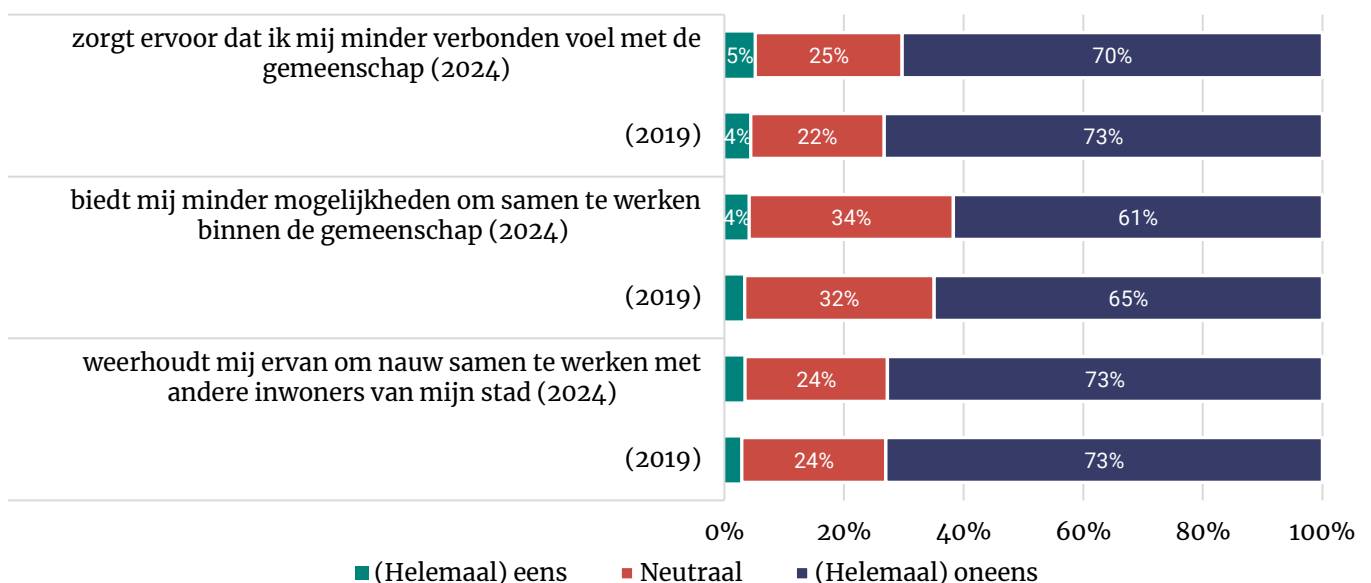
Figuur 2.4 In welke mate bent u het eens/oneens met de volgende stellingen? Toerisme in mijn stad... (n=5.394)

Ontwrichtende gevolgen toerisme zeer beperkt

Hoewel het toerisme niet volgens iedereen zorgt voor een versterking van de sociale cohesie, gaat er ook geen ontwrichtende werking vanuit. Een klein deel van de inwoners (5%) ervaart dat toerisme ervoor zorgt dat zij zich minder verbonden voelen met de gemeenschap. Volgens 4 procent zorgt het toerisme voor minder mogelijkheden om samen te werken binnen de gemeenschap. Drie procent van de inwoners wordt door toerisme weerhouden om met andere inwoners van hun stad samen te werken. Een ruime meerderheid (61 tot 73%) van de inwoners van de Hanzesteden is het oneens met deze stellingen. Vergelijken met 2019 zijn inwoners het er minder vaak mee oneens dat toerisme ervoor zorgt dat ze zich verbonden voelen met de gemeenschap en dat toerisme mogelijkheden biedt om samen te werken binnen de gemeenschap.

Figuur 2.5 In welke mate bent u het eens/oneens met de volgende stellingen? Toerisme in mijn stad... (n=5.394)

Het thema sociale verbondenheid scoort onder inwoners van de Hanzesteden een 3,4. Dit is hoger in Hasselt (3,7) (mogelijk omdat alleen de kern is meegenomen in het onderzoek) en Deventer (3,5) en lager in Elburg, Harderwijk, Zutphen en Zwolle (3,3). Inwoners die geboren zijn in een Hanzestad ervaren meer sociale verbondenheid dan andere inwoners. Ook is de sociale verbondenheid door toerisme groter bij toenemende kennis van toerisme. Verder ervaren inwoners tot 65 jaar (en met name tot 40 jaar) minder sociale verbondenheid dan 65-plussers. De laatste groep heeft vaker neutrale gevoelens over de stellingen. De score is gelijk aan de score in 2019.

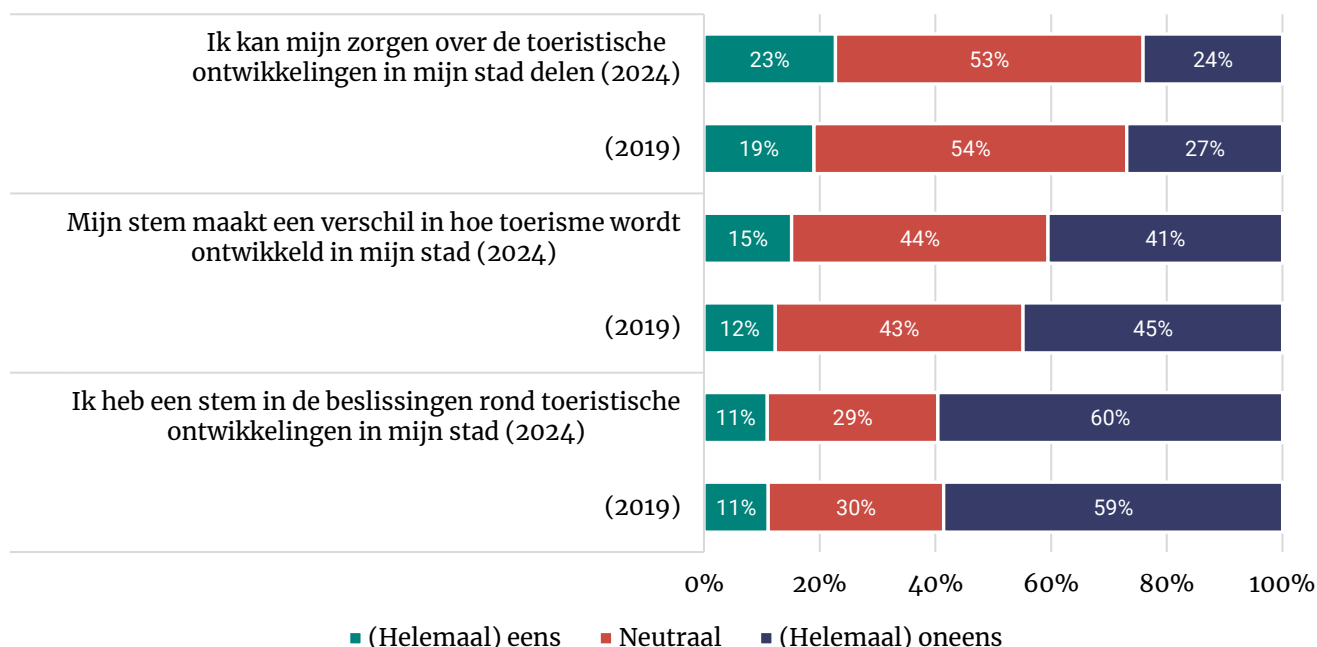
2.4 Political empowerment (betrokkenheid hebben)

Het thema *political empowerment* gaat over de betrokkenheid die inwoners hebben bij de toeristische ontwikkelingen in de gemeente. Is het voor inwoners mogelijk om hun zorgen met betrekking tot toeristische ontwikkelingen te delen en kunnen ze invloed uitoefenen op het gemeentelijk beleid? Dit is aan de hand van vijf stellingen uitgevraagd.

Zes op de tien inwoners hebben geen stem in toeristische ontwikkelingen

Ruim een vijfde van de inwoners (23%) ervaart dat ze zorgen over toeristische ontwikkelingen in de stad kunnen delen. Vijftien procent vindt dat zijn of haar stem verschil maakt in hoe toerisme zich in hun stad ontwikkelt. Een tiende van de inwoners (11%) ervaart dat ze een stem hebben in de beslissingen rond toeristische ontwikkelingen in de stad, zes op de tien ervaren dit niet. In vergelijking met 2019 is er een lichte toename in de mate waarin inwoners ervaren invloed te hebben op toeristische ontwikkelingen.

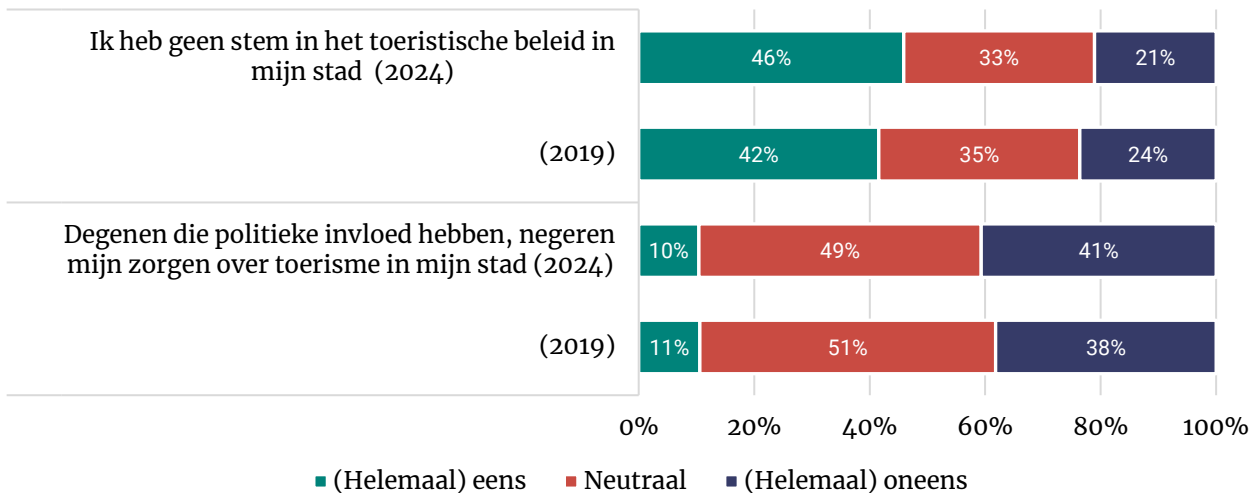
Figuur 2.6 In welke mate bent u het eens/oneens met de volgende stellingen? (n=5.394)

Klein deel voelt zich niet gehoord bij zorgen over toerisme

Minder dan de helft van de inwoners (46%) bevestigt dat ze geen stem in het toeristische beleid van hun gemeente hebben. Een op de tien vindt dat zijn of haar zorgen onvoldoende gehoord worden door de politiek. De uitkomsten zijn vergelijkbaar met 2019.

Figuur 2.7 In welke mate bent u het eens/oneens met de volgende stellingen? (n=5.394)

Het thema betrokkenheid bij toerisme scoort onder inwoners van de Hanzesteden gemiddeld een 2,8. Hasselt scoort iets hoger (3,0) (mogelijk omdat alleen de kern is meegenomen in het onderzoek) en Deventer (2,7), Doesburg (2,7) en Elburg (2,6) iets lager. In 2019 was de gemiddelde score voor betrokkenheid 2,7.

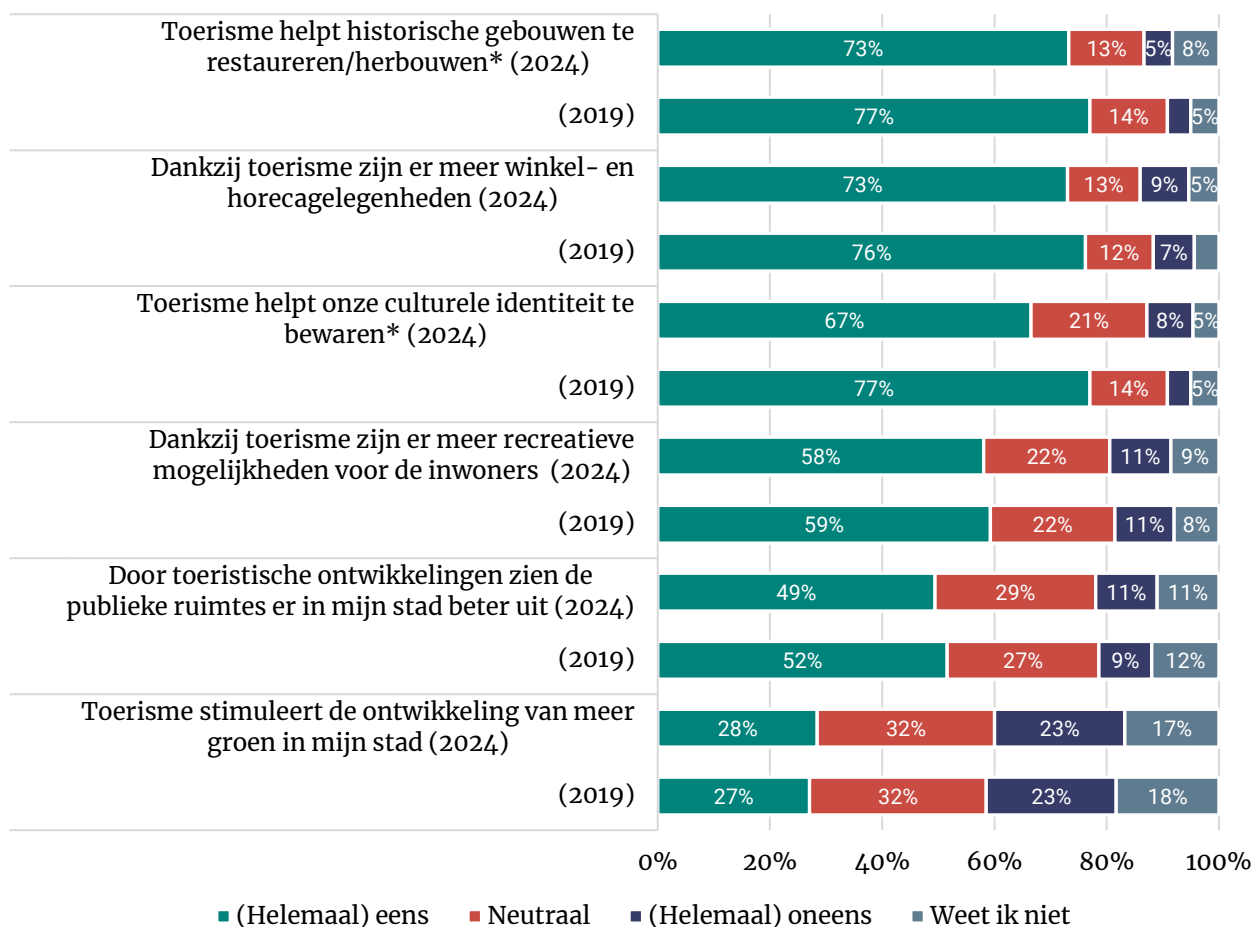
2.5 Ervaren positieve impact van toerisme

In de voorgaande paragrafen ging het met name over hoe men het toerisme en gerelateerde aspecten persoonlijk ervaart. Deze paragraaf gaat in op de mogelijke positieve effecten van toerisme die men ziet op gemeenteniveau.

Toerisme belangrijk voor het behoud van historische gebouwen en culturele identiteit

Zeven op de tien inwoners (73%) zijn het ermee eens dat toerisme helpt om historische gebouwen te restaureren of herbouwen. Eenzelfde deel denkt dat er door toerisme meer winkel- en horecagelegenheden zijn. Daarnaast denkt twee derde dat toerisme helpt om de culturele identiteit van de Hanzestad te bewaren, dit is lager dan in 2019. De meeste positieve effecten van toerisme worden door meer dan de helft van de inwoners erkend. Echter dat toerisme de ontwikkeling van meer groen in de stad stimuleert, wordt door minder dan de helft (28%) ervaren. Hoewel dit effect niet door de meerderheid van de bevolking wordt ervaren, is men het wel vaker met de stelling eens dan oneens. Vergeleken met 2019 geven minder inwoners aan dat toerisme helpt historische gebouwen te restaureren/herbouwen, dat er dankzij toerisme meer winkel- en horecagelegenheden zijn, dat toerisme helpt bij het bewaren van de culturele identiteit en dat door toeristische ontwikkelingen de publieke ruimtes er in de stad beter uitzien.

Figuur 2.8 In welke mate bent u het eens/oneens met de volgende stellingen? (n=5.394)

*Stelling uit nulmeting 'Toerisme helpt onze culturele identiteit te bewaren en historische gebouwen te restaureren/herbouwen' is uitgesplitst in twee stellingen in de 1-meting

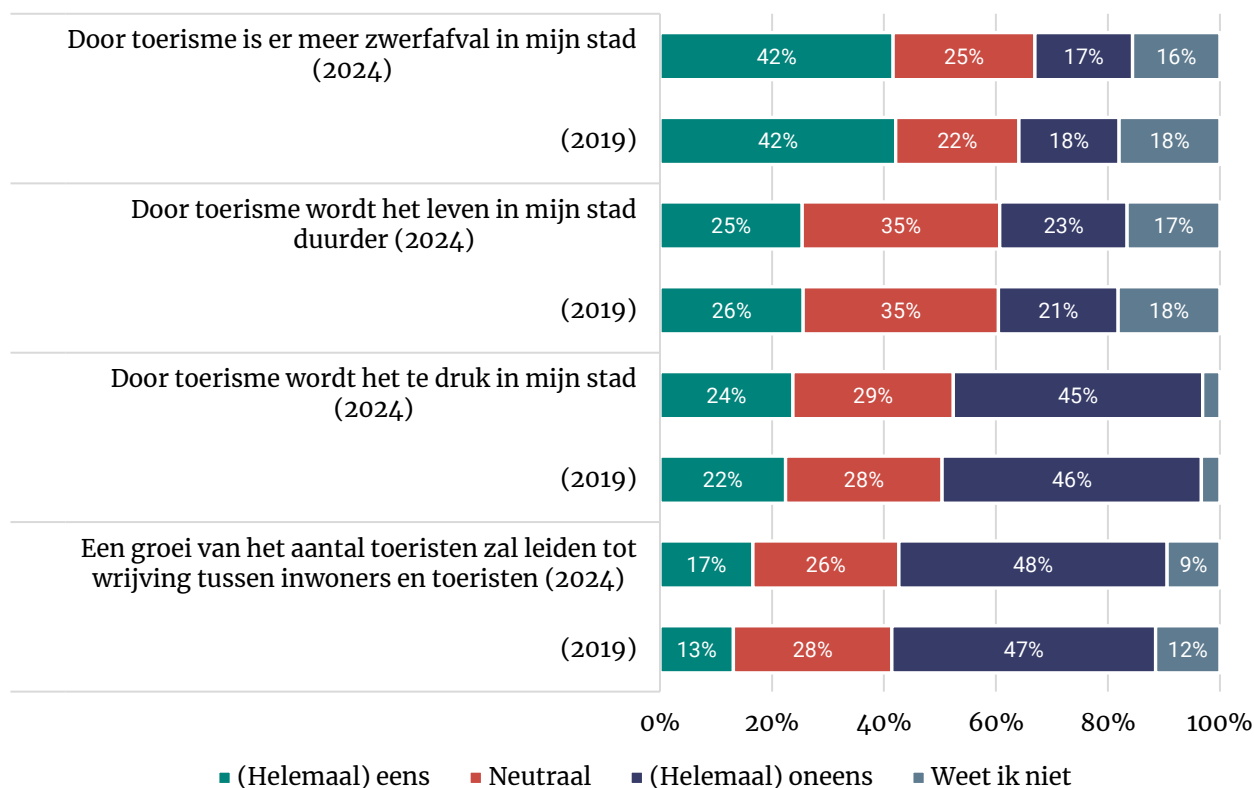
De inwoners van de Hanzesteden geven gemiddeld een 3,8 aan de aspecten voor ervaren positieve impact. Dit is iets hoger voor Deventer en Zwolle (beide 3,9) en lager voor Doesburg en Elburg (beide 3,7). De ervaren positieve impact onder inwoners van de Hanzesteden is groter wanneer men in de sector werkt of er kennis van heeft. Inwoners tussen de 18 en 39 jaar (en in mindere mate 40 tot 64-jarigen) ervaren vaker positieve impact vergeleken met 65-plussers. Zij staan vaker neutraal tegenover de stellingen. Relatief veel inwoners van Zwolle zien de effecten van toerisme bij het herbouwen en restaureren van historische gebouwen vergeleken met andere Hanzesteden. Inwoners van Zwolle, Deventer en Harderwijk zien relatief vaker impact van toerisme op de recreatieve mogelijkheden voor inwoners. Vergeleken met 2019 geven inwoners een hogere score aan ervaren positieve impact, in 2019 was de gemiddelde score 3,6.

2.6 Ervaren negatieve impact van toerisme

Helft verwacht geen wrijving tussen inwoners en toeristen

Naast mogelijke positieve effecten zijn er ook mogelijke negatieve effecten van het toerisme. Vier op de tien inwoners (42%) ervaren dat er door toerisme meer zwerfafval is. Een kwart ziet het leven in hun stad duurder worden door toerisme en eenzelfde deel vindt het te druk worden door het toerisme. Hier is bijna de helft (45%) het niet mee eens. Zeventien procent verwacht dat een groei in het aantal toeristen zal leiden tot wrijving tussen inwoners en toeristen. De helft van de inwoners (48%) verwacht deze wrijving niet. Vergeleken met 2019 geven meer inwoners aan dat een groei van het aantal toeristen zal leiden tot wrijving tussen inwoners en toeristen.

Figuur 2.9 In welke mate bent u het eens/oneens met de volgende stellingen? (n=5.394)

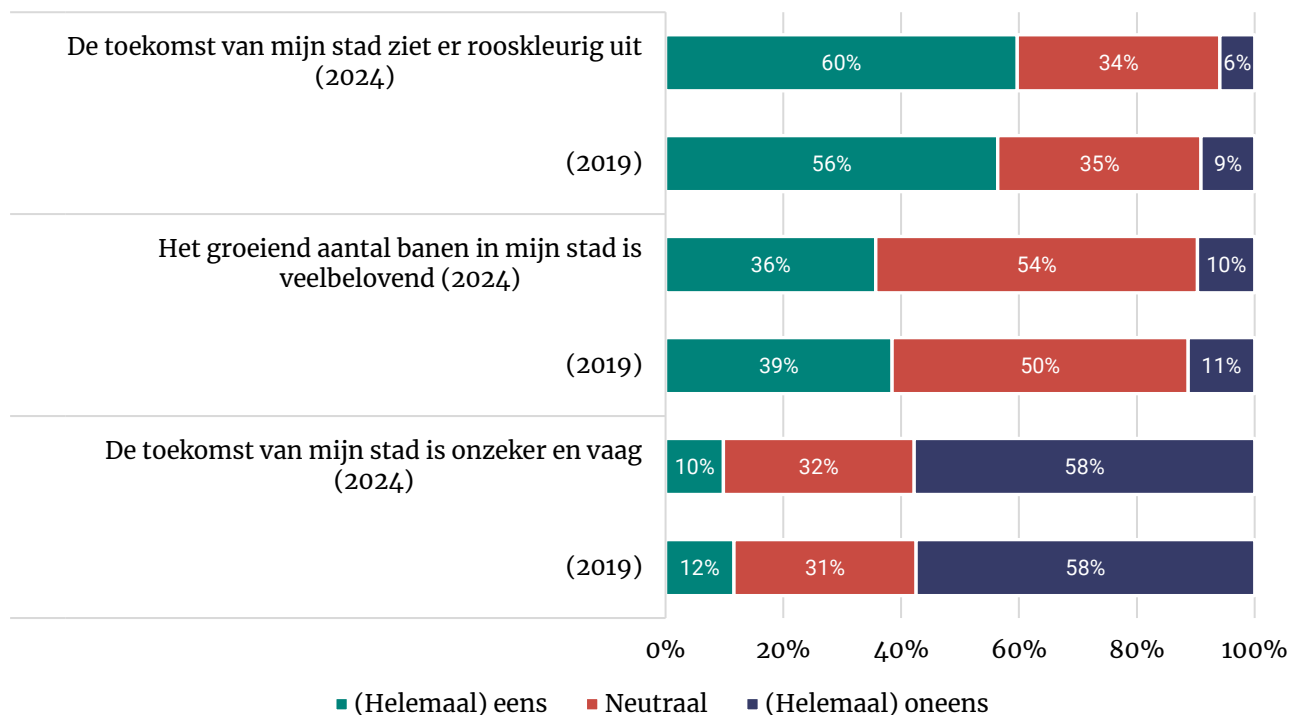
Het thema negatieve ervaren krijgt van de inwoners gemiddeld een 3,2. Deze score is het hoogst voor Elburg, Harderwijk en Zwolle (3,4) en het laagst voor Hasselt (2,7). De ervaren negatieve impact onder inwoners van de Hanzesteden is kleiner wanneer men in de sector werkt of er kennis van heeft. Ook ervaren inwoners tussen de 18 en 39 jaar meer negatieve impact vergeleken met ouderen. In Harderwijk wordt meer zwerfafval door toerisme ervaren vergeleken met de meeste andere Hanzesteden. In Kampen is men het vaker oneens met de stelling over drukte door toerisme en in Elburg verwachten inwoners vaker dat toerisme zal leiden tot wrijving tussen inwoners en toeristen. De gemiddelde score van ervaren negatieve impact was in 2019 lager (2,9), wat betekent dat in 2019 de ervaren negatieve impact lager was.

2.7 Toekomstbeeld

Zes op de tien inwoners positief over toekomst

Los van het model van Boley et al. (2014) is inwoners van de Hanzesteden ook gevraagd naar hun toekomstverwachtingen. Zes op de tien inwoners zien de toekomst van hun stad rooskleurig in. Zes procent is het hier niet mee eens. Ruim een derde (36%) vindt het groeiend aantal banen in hun stad veelbelovend, een op de tien is het hiermee oneens. Een aanzienlijke groep staat neutraal tegenover deze stellingen. Voor een tiende van de bevolking is het toekomstbeeld van hun stad onzeker en vaag. Bijna zes op de tien (58%) zijn het hier niet mee eens. Het toekomstbeeld is iets positiever ten opzichte van 2019.

Figuur 2.10 In welke mate bent u het eens/oneens met de volgende stellingen? (n=5.394)

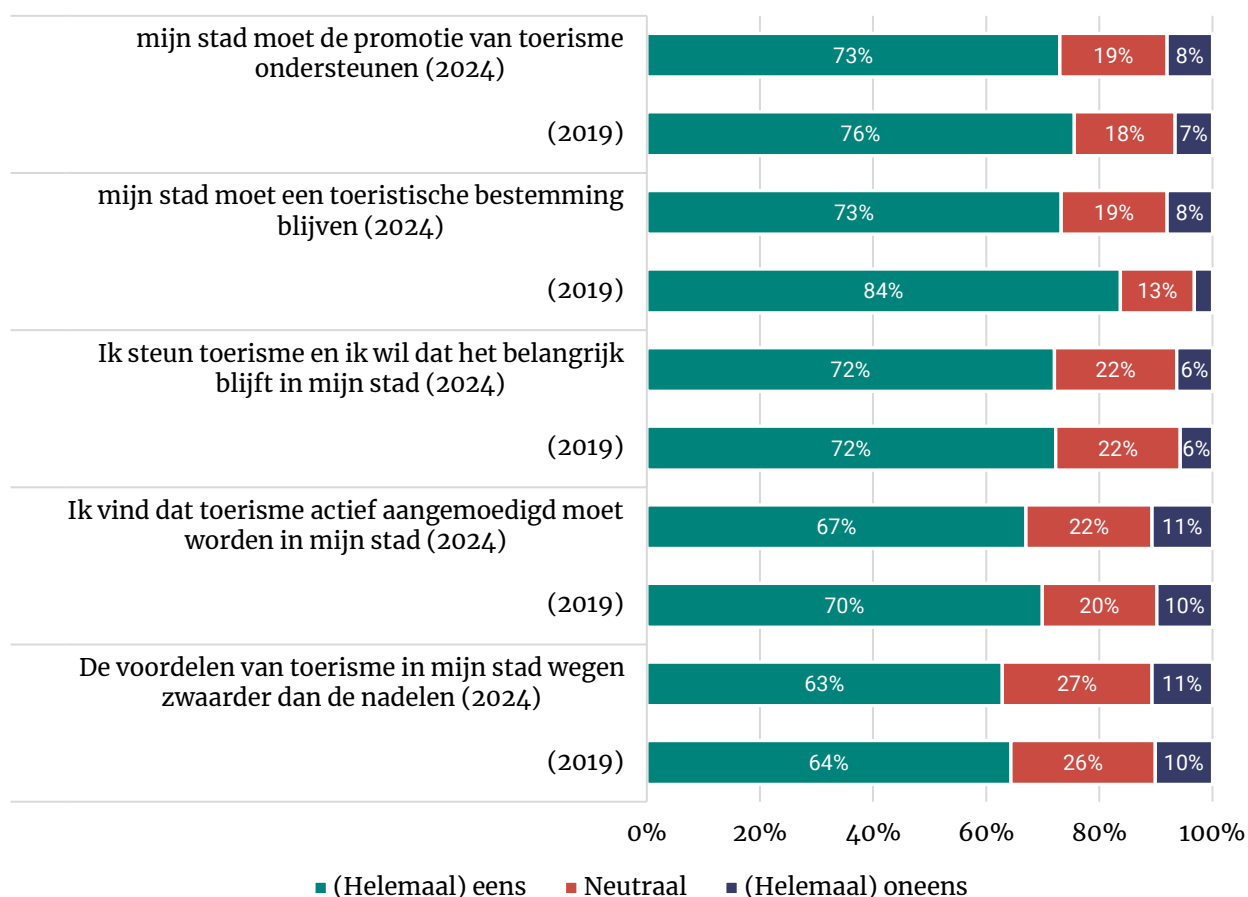
Inwoners die in de toeristische sector werken of er kennis van hebben zijn relatief positief over de toekomst van hun stad. Ook zijn inwoners tussen de 18 en 39 jaar vaker positief. Ouderen staan er wat neutraler in. Inwoners van Doesburg hebben een minder positief toekomstbeeld vergeleken met inwoners van andere Hanzesteden. Inwoners van Zwolle, Deventer en Harderwijk zijn positiever dan andere inwoners.

2.8 Steun voor toerisme

De eerdere paragrafen hebben laten zien dat er zowel positieve als negatieve effecten van toerisme worden ervaren. De groep inwoners die negatieve effecten ervaart is echter kleiner dan de groep die positieve effecten ervaart.

In lijn met dit beeld steunt de meerderheid van de bevolking dan ook het toerisme in hun stad. Ruim acht op de tien inwoners (82%) zijn voor de promotie van toerisme door de gemeente. Ook vindt een groot deel (73%) dat hun stad een toeristische bestemming moet blijven en willen veel inwoners (72%) dat het toerisme belangrijk blijft in hun stad. Twee derde wil dat toerisme actief aangemoedigd wordt en zes op de tien (63%) zien meer voordelen van toerisme dan nadelen. Een klein deel van de inwoners (3 tot 11%) staat negatief tegenover de stellingen met betrekking tot het steunen van toerisme. De steun voor toerisme is licht afgenomen ten opzichte van 2019.

Figuur 2.11 In welke mate bent u het eens/oneens met de volgende stellingen (n=5.394)

Het aspect 'steunen van toerisme' scoort gemiddeld een 3,8. Voor Hasselt is dit hoger (4,0) en voor Elburg, Zutphen en Zwolle iets lager (3,7). Inwoners die geboren zijn in een van de Hanzesteden en inwoners die werkzaam zijn in de toeristische sector steunen het toerisme meer. Daarnaast is er minder steun voor toerisme onder inwoners tussen de 18 en 39 jaar. Vergeleken met 2019 is de gemiddelde score hetzelfde.

2.9 Conclusie

De meerderheid van de inwoners van de Hanzesteden ervaart een gevoel van trots richting hun stad. Driekwart van de inwoners wil dan ook dat hun stad een toeristische bestemming blijft, al is de steun voor toerisme wel afgenomen sinds 2019. Zo zijn minder inwoners voorstander van actieve promotie en aanmoediging van het toerisme. Ook is er, net als in 2019, verdeeldheid over de mate waarin toerisme inwoners nader tot elkaar brengt en een 'wij-gevoel' creëert. Het 'wij-gevoel' is wel toegenomen sinds 2019. Verder is van ontwrichtende gevolgen (minder verbondenheid) van toerisme nauwelijks sprake.

Hoewel er een licht positieve ontwikkeling lijkt te zijn als het gaat om gehoord worden en een stem hebben over de toeristische ontwikkelingen in de steden geeft bijna de helft van de inwoners van de Hanzesteden aan geen stem te hebben in het toeristische beleid van hun stad. De Hanzesteden kunnen meer inzetten op het betrekken van de gemeenschap bij toerisme. Dit zorgt voor meer sociale verbondenheid en indirect voor meer steun voor toerisme.

Veel inwoners onderkennen de bijdrage van toerisme aan het bewaren van de culturele identiteit en historie en aan het aanbod in winkels en horeca. Om de ervaring van positieve impact verder te doen toenemen bieden met name de stimulering en behoud van groen door toerisme kansen. De hoeveelheid zwerfafval in de stad is door inwoners de meest genoemde negatieve impact van toerisme.

Tabel 2.1 toont de score per Hanzestad voor de verschillende aspecten die van invloed zijn op toerisme volgens het model van Boley et al. (2014). Het meest herkennen de inwoners van de Hanzesteden zich in de stellingen met betrekking tot trots zijn, steunen toerisme en ervaren positieve impact. De gemiddelde score voor deze thema's is een 3,8. Ook sociale verbondenheid (3,4) en ervaren negatieve impact (3,2) scoren boven de 3. Men ervaart in mindere mate betrokkenheid bij toerisme (2,8) en persoonlijk economisch voordeel (1,7).

Ten opzichte van 2019 scoren de ervaren positieve impact en de ervaren negatieve impact hoger. De overige thema's scoren vergelijkbaar.

Tabel 2.1 Scores toeristische thema's per Hanzestad

	Totaal 2024	Deventer	Doesburg	Elburg	Harderwijk	Hasselet*	Hatter	Kampen	Zutphen	Zwolle	Totaal 2019
Psychological empowerment (trots zijn)	3,8	3,9	3,8	3,7	3,8	4,0	3,8	3,8	3,8	3,7	3,9
Steunen toerisme	3,8	3,8	3,8	3,7	3,8	4,0	3,8	3,8	3,7	3,7	3,8
Ervaren positieve impact	3,8	3,9	3,7	3,7	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8	3,9	3,6
Social empowerment (sociale verbondenheid)	3,4	3,5	3,4	3,3	3,3	3,7	3,4	3,4	3,3	3,3	3,4
Ervaren negatieve impact	3,2	3,3	3,2	3,4	3,4	2,7	3,2	3,1	3,3	3,4	2,9
Policial empowerment (betrokkenheid hebben)	2,8	2,7	2,7	2,6	2,8	3,0	2,8	2,8	2,8	2,8	2,7
Persoonlijk economisch voordeel	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,8	1,7	1,7	1,7	1,7	1,8

*indicatieve uitkomsten.

3 Gemeentelijk beleid

3 Gemeentelijk beleid

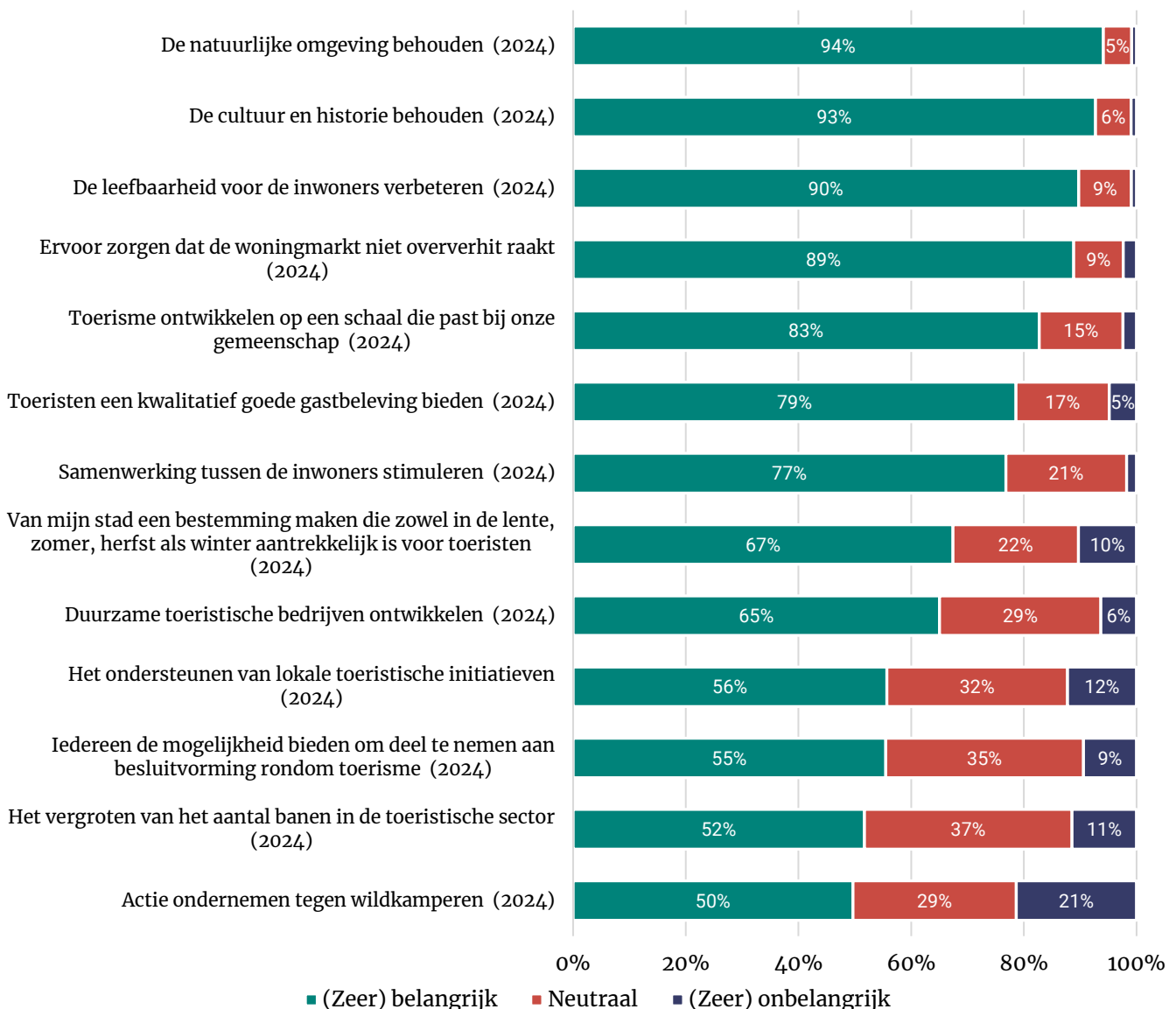
3.1 Gewenste acties

Toerisme ontwikkelen op juist schaalniveau belangrijk voor inwoners

De inwoners van de Hanzesteden is gevraagd hoe belangrijk bepaalde acties van het gemeentelijk beleid voor hen zijn. Dit is geen onderdeel van het model van Boley et al. (2014). Het meest belangrijk vindt men het behoud van de natuurlijke omgeving (94%) en cultuur en historie (93%). Ook de leefbaarheid voor inwoners verbeteren (90%) en geen oververhitting van de woningmarkt (89%) worden als erg belangrijk beschouwd.

Met betrekking tot toerisme is het voor inwoners het meest belangrijk (83%) dat toerisme op een schaal wordt ontwikkeld die past bij de gemeenschap en dat toeristen een kwalitatief goede gastbeleving geboden wordt (79%). Het vergroten van het aantal banen in de toeristische sector (52%) en actie ondernemen tegen wildkamperen (50%) zijn minder vaak belangrijk voor inwoners.

Figuur 3.1 Bedenk hoe belangrijk elk item voor u persoonlijk is (n=5.394)

In alle Hanzesteden is elk aspect belangrijk voor ongeveer de helft tot 95 procent van de inwoners. De vergelijking met 2019 is opgenomen in de bijlage.

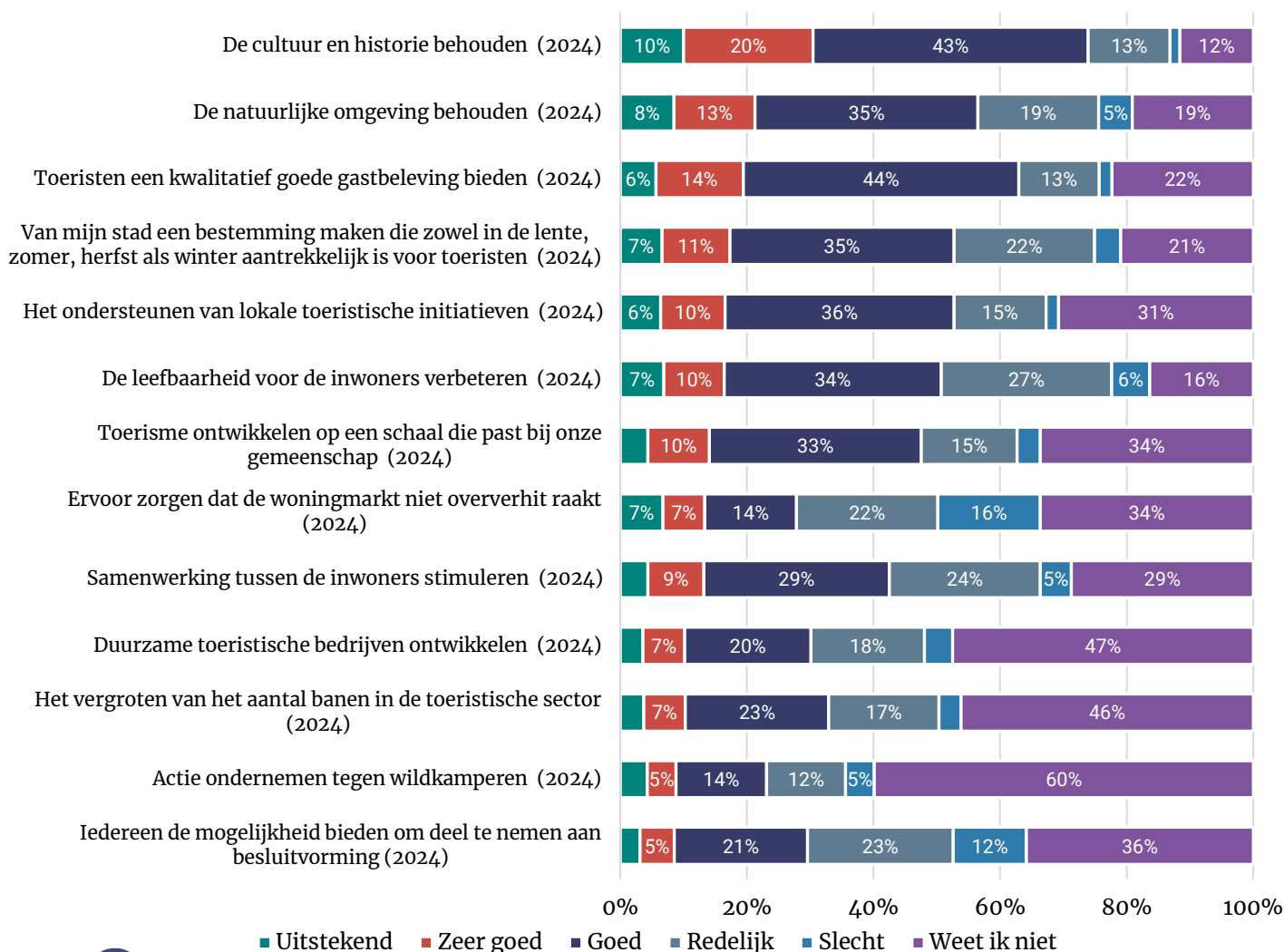
3.2 Invulling aan acties

Inwoners overwegend positief over invulling gemeentelijk beleid

Figuur 3.2. geeft weer in hoeverre de gemeenten volgens inwoners invulling geven aan de eerdergenoemde acties. Driekwart van de inwoners van de Hanzesteden (74%) vindt dat het behouden van cultuur en historie goed tot uitstekend uitgevoerd wordt. Voor het behoud van de natuurlijke omgeving zijn dit bijna zes op de tien inwoners (57%).

Het toeristische beleidsaspect dat volgens inwoners het beste wordt ingevuld door hun gemeente is het bieden van een kwalitatief goede gastbeleving voor toeristen (63% vindt dit (zeer) goed/uitstekend). Daarnaast vindt de helft van de inwoners dat hun gemeente haar best doet om van de stad een toeristisch aantrekkelijke stad te maken voor alle seizoenen (53%) en lokale initiatieven ondersteunt (53%). Een klein deel beoordeelt de uitvoering van aspecten uit Figuur 3.2. als slecht. De inspanningen van de gemeente om de woningmarkt niet te laten oververhitten (16%) wordt het vaakst als slecht beoordeeld. Overigens kan een noemenswaardig deel van de inwoners (12 tot 60%) geen oordeel geven over de verschillende aspecten van het gemeentelijk beleid.

Figuur 3.2 Bepaal hoe, volgens u, uw gemeente deze actie tot uitvoering brengt (n=5.394)

Inwoners van de Hanzesteden zijn positiever over de invulling die de gemeente geeft aan de acties vergeleken met 2019 (zie bijlage).

3.3 Conclusie

De acties die de meeste inwoners aanmerken als (zeer) belangrijk worden volgens hen ook relatief goed tot uitvoering gebracht door de gemeenten. Hierbij gaat het onder andere om het behoud van de natuurlijke omgeving en cultuur en historie. Dit geldt minder voor de actie oververhitting op de woningmarkt tegengaan, wat door een ruime meerderheid als (zeer) belangrijk wordt aangemerkt, maar waarbij relatief minder inwoners positief zijn over de uitvoering door de gemeenten. Dit is dus een belangrijk aandachtspunt voor de gemeenten. Verder bieden de gemeenten volgens veel inwoners een kwalitatief goede gastbeleving, maar dit is niet een van de belangrijkste acties.

Ten opzichte van 2019 zijn de prioriteiten vergelijkbaar. Wel is oververhitting op de woningmarkt tegengaan belangrijker geworden. Verder wordt aan veel acties beter invulling gegeven vergeleken met 2019.

4 Hanzejaar

4 Hanzejaar

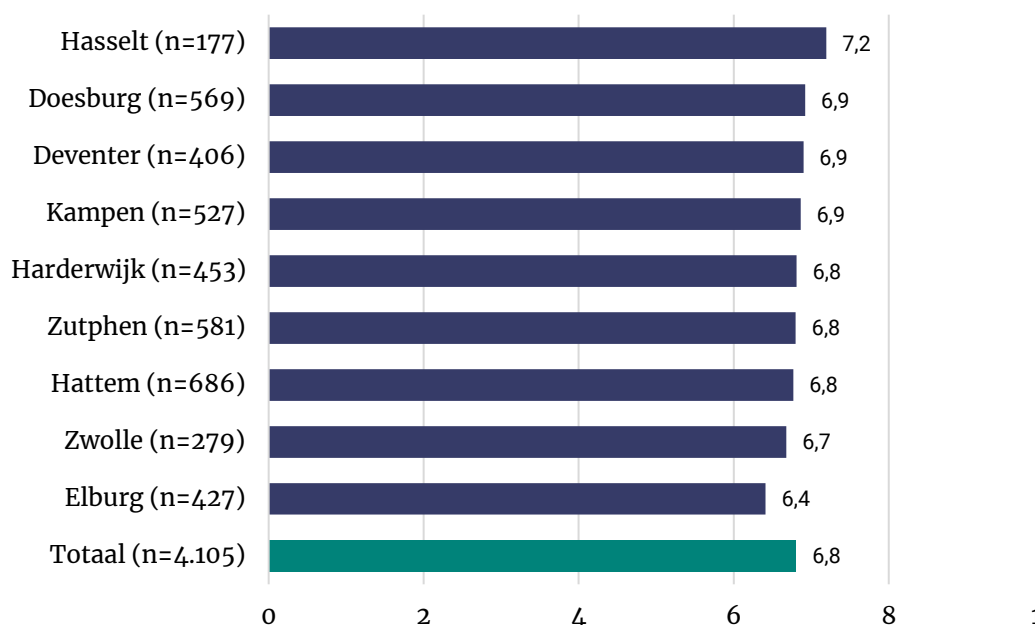
In 2023 vierden negen Hanzesteden in Oost-Nederland het Hanzejaar. Dit jaar stond in het teken van het Hanzegedachtengoed. Er zijn verschillende evenementen rondom dit thema georganiseerd. Aan inwoners van de Hanzesteden is gevraagd hoe zij het Hanzejaar beoordelen en in hoeverre zij bekend zijn met de georganiseerde activiteiten.

4.1 Beoordeling

Hanzejaar krijgt gemiddeld een 6,8

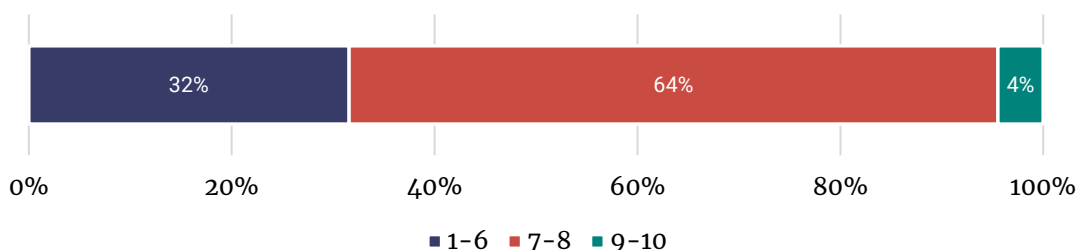
Inwoners van de Hanzesteden beoordelen het Hanzejaar gemiddeld met een 6,8. Hasselt wordt met een 7,2 het beste beoordeeld. Elburg krijgt de laagste beoordeling van inwoners (6,4).

Figuur 4.1 Hoe beoordeelt u over het algemeen het Hanzejaar 2023 in deze stad?

Ongeveer twee derde (64%) geeft een 7 of een 8, drie op de tien (32%) geven een 6 of lager. Vier procent beoordeelt het Hanzejaar met een 9 of 10.

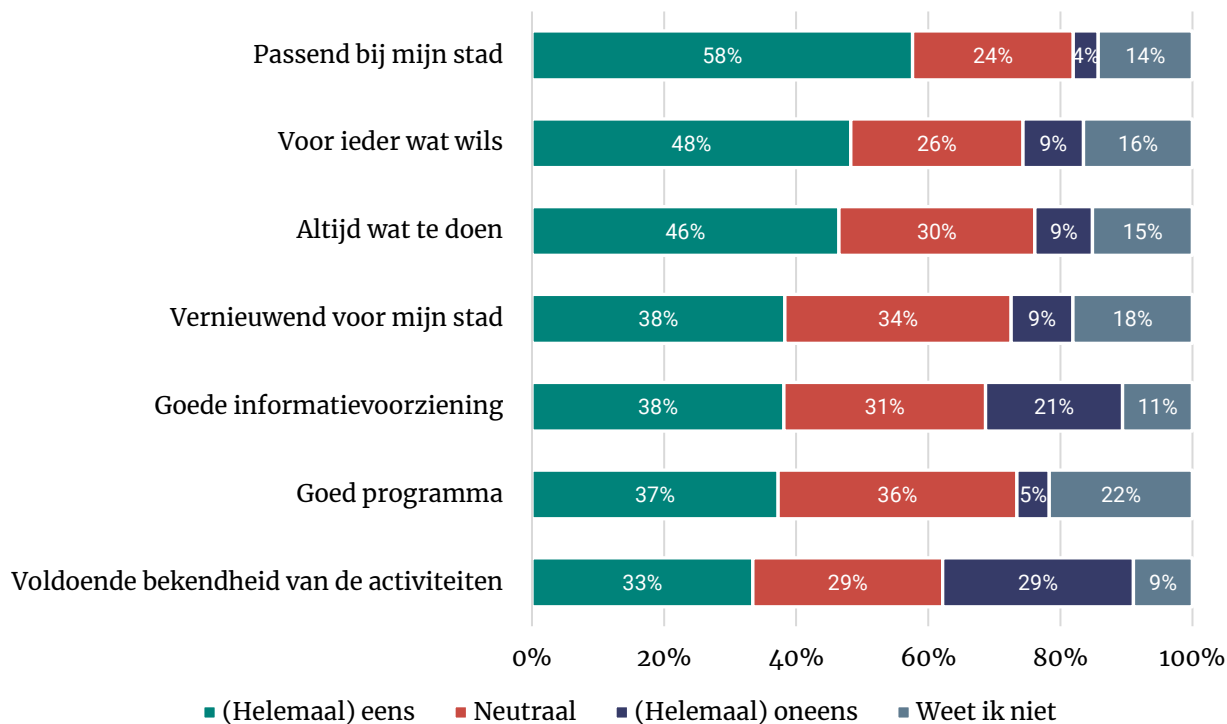
Figuur 4.2 Hoe beoordeelt u over het algemeen het Hanzejaar 2023 in deze stad? (n=4.105)

Inwoners overwegend positief over aspecten Hanzejaar

Zes op de tien inwoners (58%) vinden Hanzejaar 2023 passend bij hun stad. De helft vindt dat er voor ieder wat wils was tijdens Hanzejaar 2023 (48%) en een vergelijkbaar deel geeft aan dat er altijd wat te doen was (46%). Vier op de tien (38%) vinden het Hanzejaar vernieuwend voor de stad en eenzelfde deel is positief over de informatievoorziening en het programma. Verder geeft een derde aan dat er voldoende bekendheid was van de activiteiten, drie op de tien zijn het hier niet mee eens. Inwoners van Deventer geven vaker aan dat er altijd wat te doen is in hun stad.

Figuur 4.3 Hoe beoordeelt u Hanzejaar 2023 in deze stad op de volgende aspecten? (n=4.774)

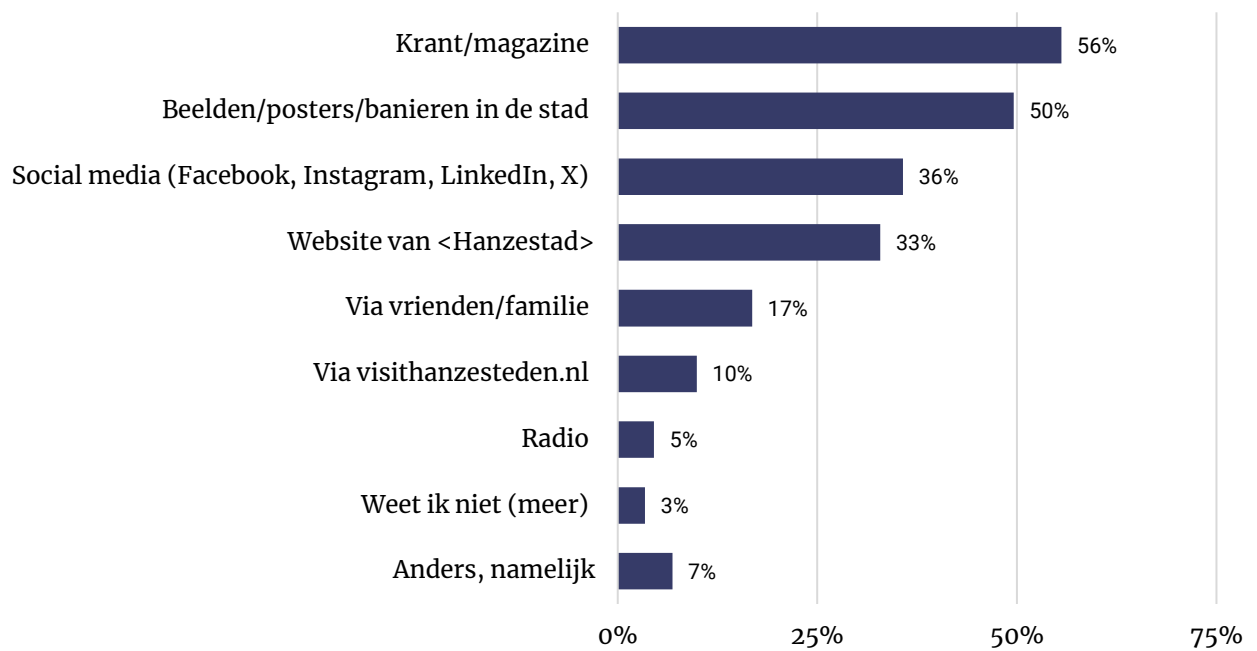

4.2 Communicatie

Bekendheid Hanzejaar door kranten en magazines

Ruim de helft van de inwoners van de Hanzesteden (56%) raakten bekend met het Hanzejaar 2023 via kranten en/of magazines. De helft zag beelden, posters of banieren in de stad en ruim een derde (36%) raakte bekend met Hanzejaar 2023 via sociale media. Ook de eigen websites van de Hanzesteden worden door een derde van de inwoners genoemd. De overige kanalen worden minder vaak genoemd.

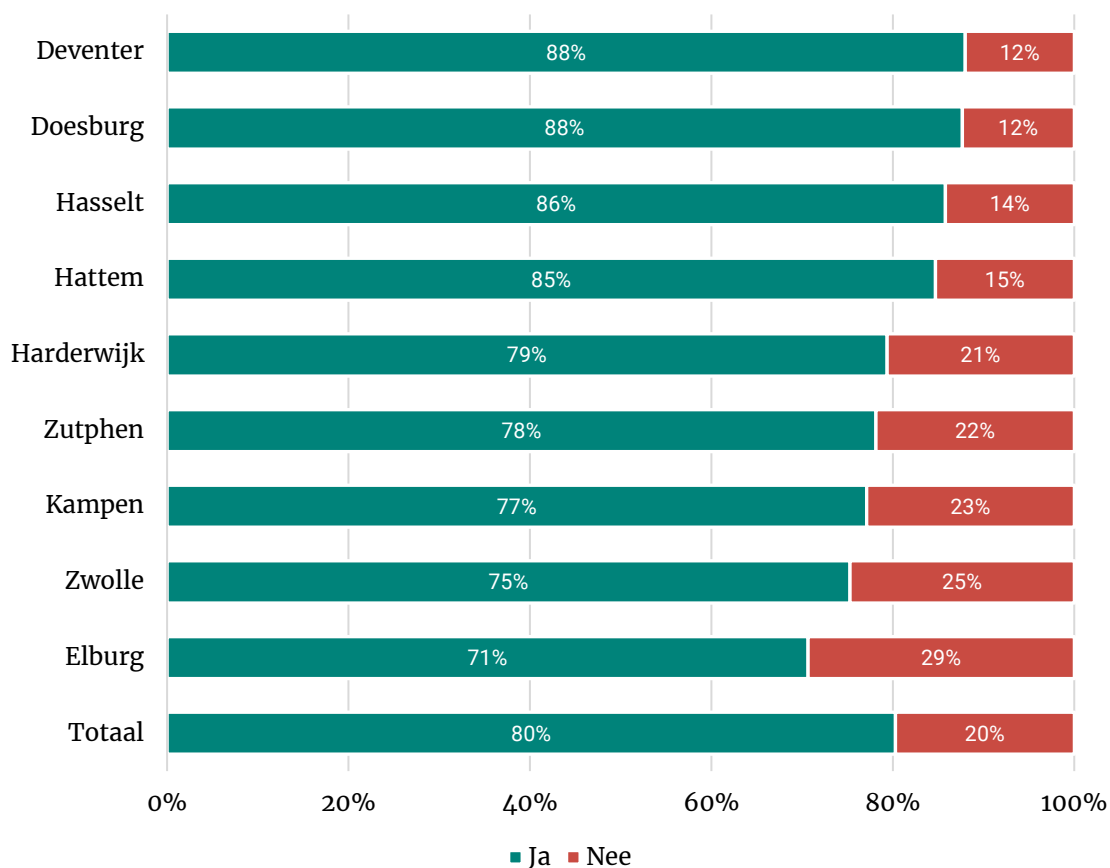
Figuur 4.4 Hoe wist u van het bestaan van Hanzejaar 2023 in deze stad? (n=4.411)

4.3 Bekendheid en bezoek Hanzejaar

Vier op de vijf inwoners van de Hanzesteden waren op de hoogte van het Hanzejaar. Een vijfde kende het Hanzejaar niet. In Deventer en Doesburg waren de meeste inwoners bekend met het Hanzejaar (88%), in Elburg de minste (71%).

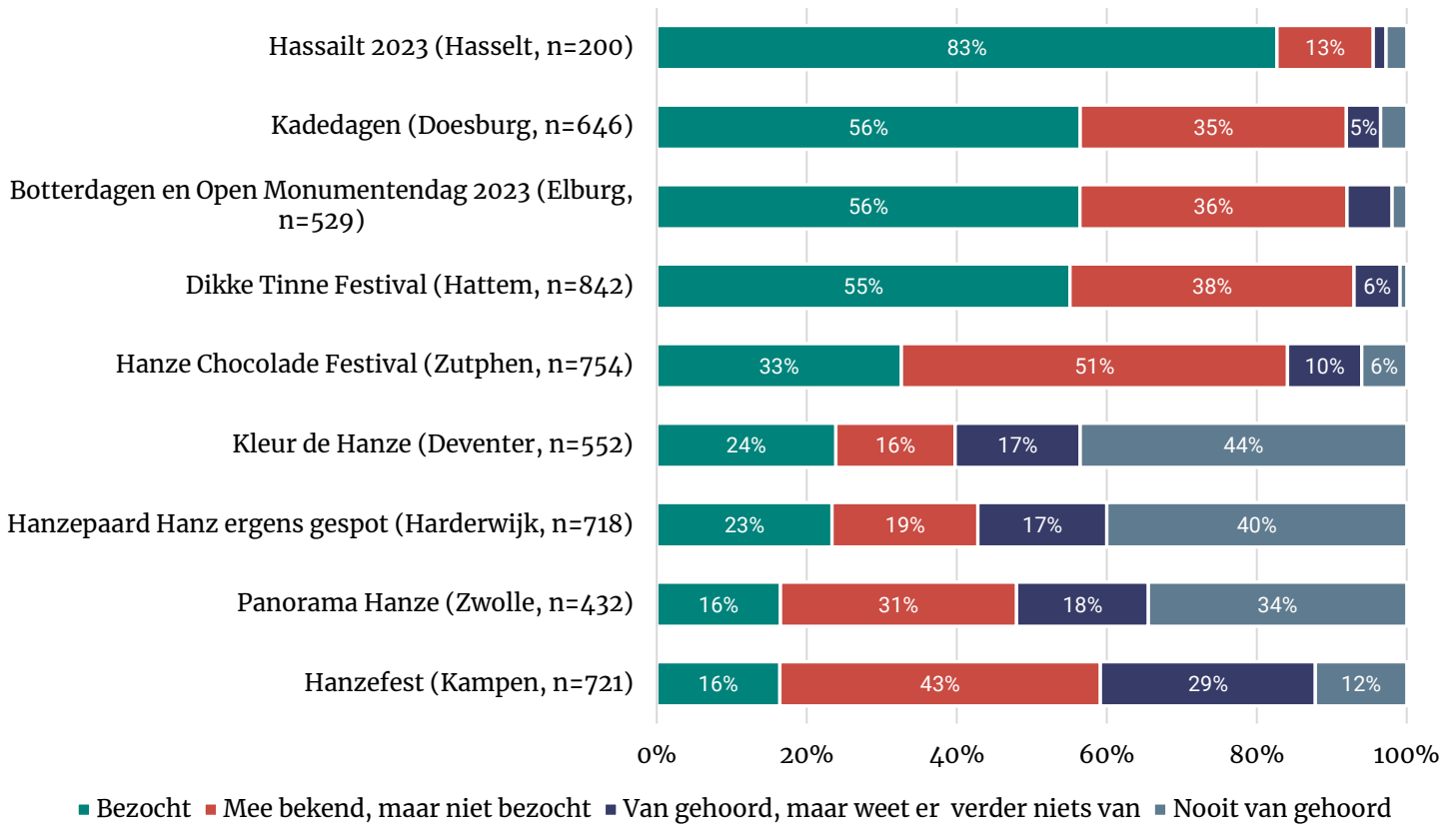
Figuur 4.5 Was u ervan op de hoogte dat het Hanzejaar was in deze stad? (n=5.394)

Hassalt 2023 meest bekende activiteit

Figuur 4.5 toont per Hanzestad de meest bezochte activiteit. Voor Hasselt is dit Hassalt 2023, ruim acht op de tien inwoners bezochten deze activiteit. Ongeveer de helft van de inwoners van Doesburg bezocht de Kadedagen, eenzelfde deel bezocht de Botterdagen in Elburg en het Dikke Tinne Festival in Hatterm. Het meest bezochte evenement in Zutphen was het Hanze Chocolate Festival, waar een derde van de inwoners op af kwam. Ongeveer een kwart bezocht Kleur de Hanze in Deventer en Hanzepaard Hanz in Harderwijk. Zwolle en Kampen trokken relatief de minste bezoekers, 16 procent van de Zwollenaren bezocht Panorama Hanze en eenzelfde deel van de Kampenaren bezocht het Hanzefest.

Figuur 4.6 In hoeverre bent u bekend met de activiteiten die tijdens het Hanzejaar in deze stad zijn georganiseerd?

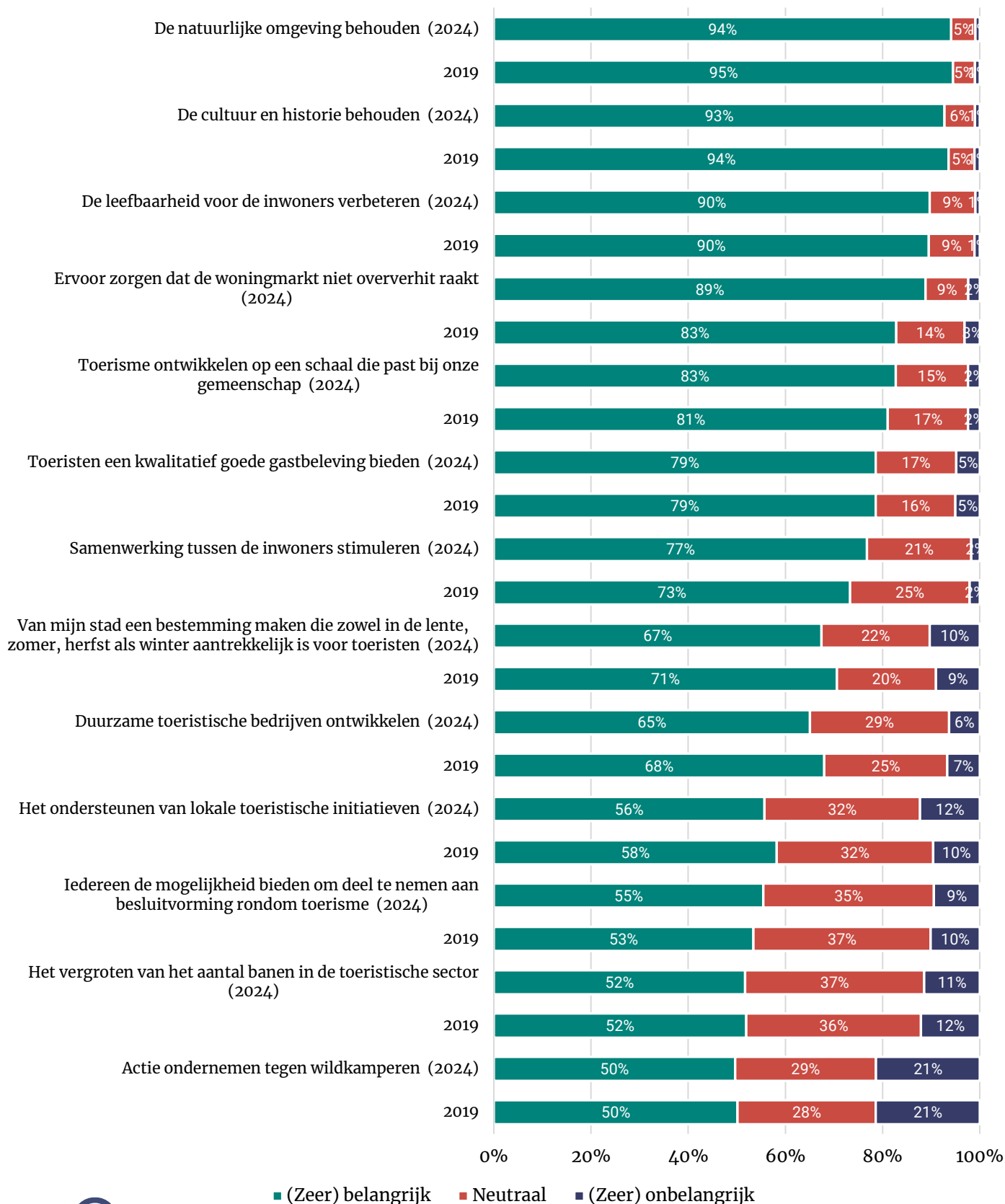
4.4 Conclusie

Inwoners van de Hanzesteden beoordeelden het Hanzejaar 2023 gemiddeld met een 6,8. Hasselt wordt met een 7,2 het beste beoordeeld, Elburg krijgt de laagste beoordeling (6,4). Een meerderheid vindt het Hanzejaar passend bij de stad, wel vonden drie op de tien de bekendheid van de activiteiten onvoldoende. De meest bezochte activiteit was Hassailt 2023 in Hasselt, dit evenement is door 83 procent van de inwoners van Hasselt bezocht. Andere populaire activiteiten waren de Kadedagen in Doesburg, de Botterdagen en Open Monumentendag 2023 in Elburg en het Dikke Tinne Festival in Hattem, deze zijn door ruim de helft van de inwoners bezocht. In Zwolle en Kampen werden de activiteiten minder bezocht. (Ruim) de helft van de inwoners wist van het bestaan van Hanzejaar 2023 uit de krant of het magazine of hebben het gezien op beelden/posters/banieren in de stad.

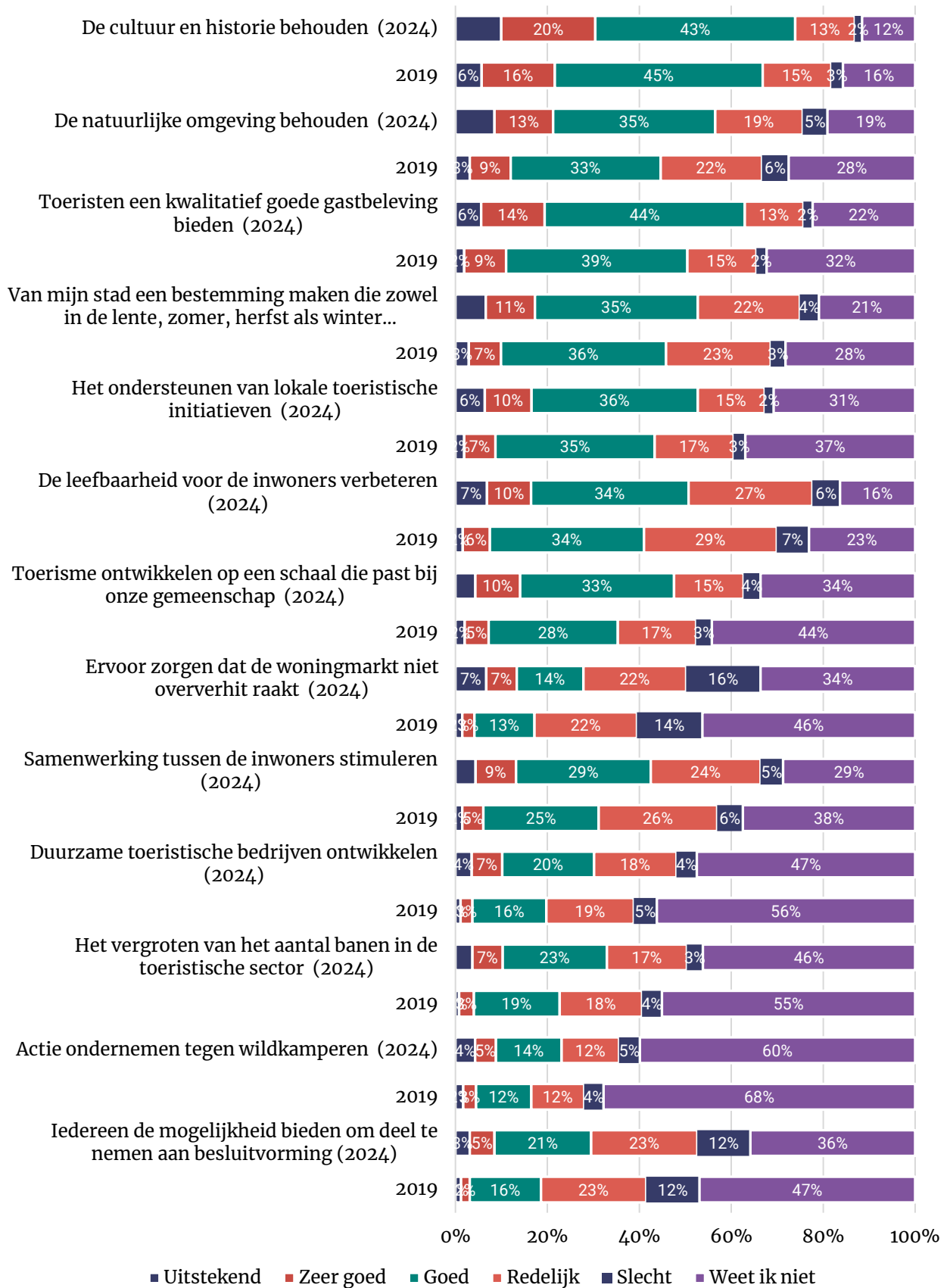
A Bijlage

A.1 Vergelijking met 2019 voor het perspectief op gemeentelijk beleid

Figuur A.1 Bedenk hoe belangrijk elk item voor u persoonlijk is (n=5.394)

Figuur A.2 Bepaal hoe, volgens u, uw gemeente deze actie tot uitvoering brengt (n=5.394)

Contactgegevens

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
053 - 200 52 00
KVK-nummer 08198802
info@ioresearch.nl
www.ioresearch.nl

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
020 - 308 48 00
info@ioresearch.nl
www.ioresearch.nl